

V deželnem zboru od 31. januarja je predložil g. Ambrož v imenu odborov nasvèt, da naj bi deželni zbor preskrbil stanovališče za vojake, da bi nehala vkvartiranje po deželi. Jasnó je po številkah dokazal, da je naša dežela proti drugim deželam cesarstva z vkvartiranjem preveč obložena, pa da tudi v krajnski deželi le nekatere vasi to nalogo najbolj nosijo, na veliko drugih pa nikoli soldatov nimajo. Govorili so v tej zadevi gosp. baron Apfaltern, ki je potrdil Ambrožev predlog, — gospod Kromer, ki je tudi cenil to razjasnjenje pa mnenje izrekel, naj bi se ta reč tako dolgo odložila, da se kako odškodovanje iz državne kase dobi, — gosp. Guttman, ki je tudi vse potrdil, kar je gosp. Ambrož govoril, pa vendar mislil, da nikakor ni treba poskrbeti stanovališč ali kasarn za vojake, zahteva naj se le nova postava za vkvartiranje. Ne vemo, kako bi po Guttman-ovih besedah se odvrnila ta nadloga od prebivavcov, ako se kasarne ne poskrbijo — ker menda vojaki ne morejo kot ptice pod milim nebom bivati? Po nasvetu gosp. Dežmana se izvoli naposled odbor za prevdarek teh zadev; izvoljeni so bili: Ambrož, baron Apfaltern, grof Gustav Auer-sperg, Guttman, dr. Wurzbach, Derbič, Kromer.

Kaj bi deželni zbor mogel storiti za muzikalno omiko na krajnskem?

Deželni zbori začeli so obdelovati politično polje domače; zadostilo se bo menda željam saj nekterim, ki se jih je nakupičilo, odkar samo naredbe vladine odločujejo v najvažnejih vprašanjih gotovo vsake zemlje, ki so se tedaj nakupičile že od nekdanj ter nekdanj. In bremo že res predloge, ki so po vladi ali pa po odborih deželnih predloženi za razpravo; skrbí se tu za praktične potrebe vsakovrstne.

Naj omenim tudi jez neke potrebe, ki ne stoji ravno v prvi vrsti, ki pa, kakor pohlevna vijolica, vendar tudi pričakuje milega solnca iz deželnega zbora prej ali pozneje. Mislimo na učilnico muzikalno v Ljubljani.

Kakor Slaveni v obče, tako so Slovenci posebno veliki prijatli petja, tedaj saj ene strani muzike. Pa da so Ljubljančani že od nekdanj ljubitelji te umetnosti, to nam živo priča dolgoletno pa krasno delovanje filharmoničnega društva. Pripovedali so mi stari ljudje, da so se že pred mnogimi ter mnogimi leti prav lepe reči predstavljale v tem društvu, kadar marsiktero staro mesto ni še imelo nikakih takih sprav. — Poznamo tudi sedanje okolnosti dotične; sedaj živita dva zavoda: eden je čitavnica, drugi ravno rečeno filharmonično društvo; al to so le reči, ktere so enostranske, ali pa saj nekaj brez podlage. Petje nam je vsem milo, ter znamo, kaj nam je čitavnica; al to še ni muzika sploh! Ravno taka je z drugim unim društvom, ktero je kakor je že omenjeno, v nekem zmislu brez podlage, ker ovršuje muzikalne reči visoke cene, in vendar bi se moralo pečati sem ter tje več s početnim petjem, kakor živo muziko.

Kadar je leta 1849 novi sostav za gimnazije in realke prišel na svetlo, vse lica pravih prijatlov občne omike so se razvedrile, videči, da se vprihodnje imajo vse duševne sile v enaki meri, — kolikor je to mogoče — razvijati in bistríti. Tako so takrat tudi začeli vpeljevati muziko. Namen je bil, da se tudi umetna sila v mladenčih budí, si bo še morebiti v enem ali drugem razvila do visoke stopnje. Takrat smo v raznih gimnazijah vidili, kako so dijaki v šolo nosili tudi gosli, žveglo itd., takrat po šolah je donelo petje umetno, in to ne samo cerkvenih pesem.

Al ko je politični mráz poparil slabo drevesce od 4. marca 1849, je tudi vse to šlo sčasoma rakom žvižgat,

tako, da je, kar ni v ozkem zvezu s šolskimi predmeti, padlo, ter si še do danes ni pomaglo na noge.

Po različnih zavodih in mestih različno se je to razvilo; v Ljubljani, ki v razmerji gotovo v celi Avstrii ima največ učencov, je dolgo časa na gimnazii le en suplent iz dobre volje mladino učil petje; tedaj od danes do jutri, in le petje. Na realki ni bolje. Glavna šola ima za sebe neko javno muzikalno šolo, ali je posebno kar se tiče plače dotičnih učiteljev, tako vredjena, da se od nje ne more kaj boljšega na svetu pričakovati. — To je zastoj na svetu kaj dobrega zahtevati, dokler učitelji niso tako plačani, da jim je to mesto glavni temelj njihovega življenja, dokler prihodki drugi njim naj le olajšajo stanje. V človeški naravi je že tako vredjeno, da le gledamo na glavne temeljne reči; kar pa nam ne daje bitne, stalne pomoči, ono nam je zmiraj kot voda v čevlju.

Na tem boleha ta zavod, kar se že na tem vidi, da je filharmonijskega društva izvrstno vodstvo tudi učenje gosel itd. vpeljalo. Pa tako so sile raztrgane, na obeh straneh se le nekaj, al nič odločnega ne more razviti.

Al ni res, da to za Ljubljano kakor za krajnsko deželo v obče ne bi moglo biti bolje.

V ta namen naj bi se kaj obširnejega napravilo; naj bi se z javnimi, to je, z deželskimi in tudi s privatnimi silami napravilo kaj obširnejega, kot je dozda. Ne vem, koliko k dosedanji tako zvani muzikalni šoli doprinaša zaklada deželna ali pa šolska; zato mi ni mogoče, o tem kaj več reči. Toda ta šola mogla bi, menda kaj prenejena, tudi za naprej ostati za preparande, ki se posebno za orglje in petje imajo pripravljati za svoj stan.

Za večje občinstvo pa, to je tedaj za vsakega, ki bi se rad kaj muzike naučil, naj se napravi posebna javna muzikalna šola, ktera bi talente budila in marsikomu novo pot do zaslužka ali veselja odprla. Pri tem bi mogel že sedanji deželni zbor kaj pripomoči, ter bi se na tak način lože k temu, če ni že poprej napravilo društvo in šola.

Ako bi se komu zdelo to težavno, da se ima še le društvo napraviti, pa bi se naj sedanja muzikalna šola preuredila, tako, da je, kakor v Zagrebu, saj za neke glavne predmete, tedaj na pr. za petje, gosli, cello, in morebiti še za žveglo, in saj za početek na klaviru postavi za vsako vrsto poseben učitelj, in to le za predmet naj bi se vsaki dan najmanj dve uri učil, morebiti v štirih tečajih ali kako še dalje po potrebi. In v tem bi se zavodu tudi preparandi učili, da ne bi ostali samo kot tesači.

O pravilih dotičnega društva naj za sedaj ne bo dalje govor; toliko pa moramo reči, da je 10 goldinarjev plačila za učenca v takem zavodu, kakor je sedaj v glavni šoli v Ljubljani, strašno velika plača, ter da je to eden od vzrokov, zakaj zavod tako malo ima učencov.

Ni res, kakor bi kdo morebiti ugovarjal, da v Ljubljani ni potrebe take, ali da je mesto premajhno. — Poglejmo, kje so v Ljubljani diletanti domači, kateri niso ob enem toliko bogati, da bi si plačevali učitelja? Kje je boljše petje v cerkvah? — Ljubljana ima 22.000 duš, pa nikjer diletantov siromašnejih ni; Zagreb ima 15.000 duš, in vendar imamo v gimnazii dobre diletante tukaj odgojene, od katerih si po mestu celo malo društvo diletantov kruh služi z muziko; imamo krasne diletantice v petji, in vse to le iz tukajšnjega muzikalnega društva.

Ceravno morebiti ni vsakemu vse po volji, kar sem rekel tukaj, toliko bo mi vsaki prijatelj lepe krajnske dežele pripustil, da si deželne oblasti umetnosti dosedaj niso kaj pomagale, in da se tako marsiktera krasna sila ima kje prebuditi, ki bi drugači mogla kinčati domovino,

ali saj si najti dober kos kruha za življenje. Zato se živo nadjamo, da deželni zbor si bo to stvar ad notam vzel, da po dovršenih važnejih stvaréh tudi pride na dnevni red.

V Zagrebu 17. januarja 1863.

J. M.

Odlomek za pokušnjo

iz epičke pesmi:

Veronika desenička.

Drugo petje.

Bila je jesenska dōba,
Listje padalo je z drevja,
Lastovice in žerjavi
Se selili v južne kraje;
Pihal sever mraz je v lice,
Noč je dolgost raztegnala.
Krasnih cvetk očetu svoj'mu
Več Veronika ni brala,
Več prepevala ni pesme,
Pesme sladke miloglasne;
Nego v vrtu je sedela
In čez jesen je tožvala;
Da uničila ji cvetke,
In drevesa ogolila,
Mile pevke razpodila.
Je tožvala, da poletje
Tako hipoma minulo,
Z njim se cvetje je osulo.
Tako, je pri sebi djala,
Meni bo mladost minula,
Rajska dōba spremenila,
Ljubi oče skorej bodo
Mene samo zapustili;
Kakor listje z drevja pada,
Tako pada las za lasom
Jim iz sive glave; kakor
Se žerjavi, lastovice
V tople kraje zdaj selijo,
Svoje gnjezda zapustivši,
Tako bodo preselili
Se moj oče v boljši kraj,
V boljši kraj, v nebesa svete.
Jez pa sama bom ostala
Brez zavetja, brez pomoči.
Sem ko cvetka rahla nježna,
Kteri vsaki mraz škoduje,
Ktero veter omandrá
In živina poteptá,
Če v zavetji ni ograje.
Kje zavetja čem iskati?
Kam se reva čem podati?
In pomoči od koga čem
V raznih silah pričakvati?
Kadar sama bom ostala,
Komu reva bom tožila?“
Tako mило je zdihvala,
Kar je žena pristopila,
Bela žena Rojenica;
Dolge kodre je imela,
Je imela belo halo,
V rokah svitlo ogledalo
Je držala, in je tako
Deklico nagovorila:
„Ti se bodeš omožila,
Ko žerjavi z južnih krajev
Sopet se povrnejo,
Lastovice priletijo,
Kukavica zakukuje,
Pa ti sreče ne prinese
Ne žerjavi, lastovice,
Kukavica zakukuje,

V Črešench 20. prosenca 1863.

Ti nesrečo oznanuje.
Glej Veronika v zrkalo
Svoj'ga moža vidiš tū,
Je rodbine imenitne,
Ktera po širokem svetu
Kot nezmagana slovi.“
In ji kaže ogledalo,
V ogledalu krasni vitez
Stal ponosnega obličja
In zaljubljeno obračal
Je v Veroniko oči.
Al — ko bi trenil, bilo
Rojenice više ni;
Sama je Veronika ostala,
Groza jo je sprehajala,
Ali sanja alj bedi
Znala ni.

Al Veronika od sedaj
Vsa drugačna je postala,
Več ni pela, več skakljala,
Tužno je okrog hodila,
Ni vesela više bila,
Noč in dan premišljevala
Je prikazen Rojenice,
Noč in dan podoba stala
Pred očmi ji viteza.

Se Veroniki je bilo
Nekaj v srce vgnjezdilo,
Kar ji dalo ni pokoja
Ne podnevi ne ponoči.
Prvikrat okusla je,
Da je zemlja solz dolina,
Pa še znala ni, zakaj
Da postala je nesrečna.
Kaj se v srcu ji godí,
Imen'vati znala ni.

Srečna je srečna
Deklica vsaka,
Dokler ji bñje
Prosto še sreč.

Dokler ji v srcu
Radost prebiva,
Rajsko veselje
Ona uživa.

Kadar ljubezni
Pšica zadene,
Pšica pa mir ji
Z srca prežene.

Tadaj nesrečna
Ona postane,
Težko zaceli
Srčne si rane.

Torej varujte
Mile device!
Sladke ljubezni
Ostre se pšice.

J. Frankolski.

Dopisi.

Iz Gradca. Gk. (O tukajšnjem vseučilišču.) Odbor deželnega zbora je izročil zboru predlog, da se dopolni tukajšna viša šola (ali universita). V zboru so se precej

živahno sukali na eni strani, da ostane kakor je, in da se najrajše gleda na zboljšanje djanskega uka na tukajšnjem Ivanišču (Joaneum). Gosp. dr. Hlubek je po številkah dokazal, da nobene potrebe ni vseučilišča dopolniti še z zdravniškim razdelkom (z medicinsko fakulto). Štajar, pravi, ima več zdravnikov kakor pa cela Avstrija v razmeri. Sami dohtarji bi nastopili tam, kjer še sedaj padarji nimajo od česa živeti. Izredili bi se po takem nepotrebni učeni postopači. Tudi dežela štajarska ni tako bogata, da bi prevzela del stroškov za ta razdelek. Vendar, če že hočejo poslanci skrbeti za poduk in za blagostanje naroda, naj poklonijo nekaj dnarne podpore Ivanišču, kjer se možje podučujejo za djansko življenje. Sedaj so na čelu cesarskih in posebnih opravil večidel le tujei, ker domá ni dosti izurjenih tehnikarjev. Krepkim takim dokazom se je pa vendar večina poslancov ustavila iz različnih uzrokov. Eni ljubijo celoto; kažejo, da brez zdravniškega razdelka ni vseučilišče, ktero pomeni celoto človeških vednost. Drugi bi morebiti radi kinčali deželno mesto Gradec in vabili sém dijake iz širokega sveta. Drugi še pričakujejo po tem jako poboljšanje unih razdelkov, posebno modroslovskega. Na potrebo težko če je kdo gledal; tudi težko na pravi namen graške više šole. Pravijo, da je Gradec trd mejnik nemške kulture, da tū se lomijo vse moči nemškemu duhu nasprotne. Morebiti da je toraj kos večine našega štajarskega poslanstva mislil ta mejnik še bolj zabiti in zagvozdit sedaj, kadar se tudi pri nas na Štajarju giblje duh slovenske narodnosti. — Gradec, slovensko ime glavnega mesta na Notranjskem, bi moral ustreči notranjskim potrebam. Štajarsko, Kranjsko, Koroško in Primorsko pošilja le-sém svoje sinove. Znano pa je, kako popačeni zapuščajo slovenski sinovi učilno mesto in zatajujejo svojo mater slovensko. Vendar kar je sklenjeno, bomo imeli že 1. oktobra tega leta. Ktere posledice pa sledijo iz te resnice? Da se slovenski pravniki morajo postav in prava učiti, tudi v slovenskem jeziku, ako hočejo enkrat polahkoma uradovati slovenski; da se zdravniški dijaki morajo učiti tudi poleg nekteri predmet v slovenskem jeziku, ako se hočejo izobraziti za Notranjsko. Jezikoslovci se itak radi, bi rekel sami poprijemljajo maternega jezika. Naj se dijak izobrazí na tej ali oni fakulti, povsod se uči za človeško društvo.

Iz Celja. † — Tū Vam pošljem popis *) glavnega zbora in besede naše čitavnice 11. januarja, pa tudi popis „besede“ v Laškem trgu, ki je bila 25. januarja. Oj! to sta bila spet večera neprecenljive vrednosti! To smo spet bili židane volje! 8. februarja nas čaka enaka veselica v Žavcu, ktere se vse domoljubne srca že neizrečeno veselijo.

Iz rogaške Slatine 30. jan. V lanskim „Novicah“ je bilo že omenjeno, da se bode tukaj pri sv. Križu na Slatini nova cerkev zidala. Na svetih treh kraljev dan smo se od stare cerkve poslovili, in potem jeli razderati, tako da še zdaj le zvonik stoji, pa tudi ta bo se moral za kakih teden dni umakniti, in potem se bo na njegovem mestu povzdignil nov hram Božji po sedanjem stavbnem okusu. Starinskih spominkov se dozdej v cerkvenem zidovjinič družega ni našlo pomenljivega, ko nek groben kamen blizo kostenjaka z latinskim napisom, kterege tukaj podam, ker zná biti, da še kje po Slovenskem rojaki teh rajnih živijo: „*Hic requiescit honestus dominus, Georgius Keber cum sua dña, Uxor nomine Ursulu. Hoc curavit fieri dnus, Laurentius Keber, Cum suo dño affine, Georgio Pamr. Die 5. Junii anno 1647.*“
Slek.....

*) Prav radi, kakor veste, bi bili vzeli vés dopis v današnji list, al nikakor ni bilo mogoče. Drugi pot. Vred.